

102551

Dayens Navingliv 19.11.92

Terboven — den tyske koloniherr

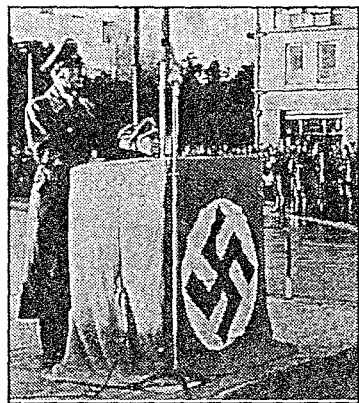
■ Bøker

Av BJØRN WESTLIE
Josef Terboven, mannen Adolf Hitler satte til å styre det okkuperte Norge, hadde et skarpslepent intellekt, men var en teknokratisk administrator som nådeløst innførte et terrorstyre. For ham var Norge egentlig uinteressant, lojaliteten til Hitler og de oppgaver Hitler tildelte ham var det viktigste.

Det er et fascinerende og samtidig skremmende portrett Berit Nøkleby tegner av Reichkommissar Josef Terboven i sin bok «Josef Terboven — Hitlers mann i Norge». Nøkleby har klart å gi et bilde av det nazistiske statsapparatet fra innsiden og hvordan de som tjente det tenkte. Terboven var apparatets mann samtidig som han klarte å styre utenom intrigene og maktkampene i det nazistiske parti- og statsapparat i Tyskland og i Norge.

Selv om det er Josef Terbovens fem år i Norge som er hovedsaken, får man knapt følel-

sen av at dette foregår i Norge. Norge var et lyderrike, en integrert del av Stor-Tyskland, Norge som sådan ble derfor ikke så viktig. Terboven ville gjøre jobben så effektivt som mulig med de midler som var nødvendig. Slik ble også Vidkun Quisling og hans flokk både et redskap, men også en forstyrrende faktor når Terboven skulle styre Norge. Han likte aldri Quisling, men

SLO HARDT: Terboven i Trondheim 6. oktober 1942.

måtte innfinne seg med ham. Snakk om norsk selvstendighet selv etter Quislings modell, var etter hans mening vås, ja selv det norske språk likte han ikke.

Josef Terboven var ingen halvgal eller forfyllet pøbel. Berit Nøkleby fremstiller Terboven som utrolig pertentlig, streng mot seg selv og andre, kunnskapsrik og usedvanlig dyktig administrator som arbeidet bevisst for å nå sine nazistiske mål. Samtidig kunne han også vise omtanke selv om det er mest følelseskulde som slår imot oss. Det tradisjonelle bildet som mange har hatt av Terboven, har bidratt til å ufarliggjøre både ham og dermed også nazismen. Og det er også det som gjør det nye bildet så skremmende; for hvordan kunne denne etter alt å bedømme rikt begavede bankmannen, bli den han ble? Vel var Terboven en karrierist som kunne bruke nazipartiet som stige på veien opp, men den fanatiske troen på nazismen og Hitler var like glødende da han sprenget seg selv i luften på

Skaugum da nederlaget var et faktum.

Berit Nøklebys gir både et rikt og nyansert bilde av Josef Terboven uten at det langfra virker forskjønnende. En av sekretærene hans viste seg å være jøde, hun ble etter to år sendt hjem til Tyskland mot Terbovens protester, men Terboven sviktet henne ikke til tross for hennes bakgrunn. Hans jødehat var hvertfall ikke bunnløs. Men hatet ga seg andre utslag. Uten å ta menneskelige hensyn ga han ordre om standrett, fengslinger og henrettelser. Han brukte dødsstraff og terror som politiske virkemidler. Han satt lover til side når det var nødvendig, men tenkte samtidig alltid kjølig taktisk. Terboven var smartere og sluer enn mannen som gjerne ville være Fører. Men så var også Terboven koloniherr i Norge.

Berit Nøkleby:
«Josef Terboven — Hitlers mann i Norge»
Gyldendal Norsk Forlag 1992

bliver som en uke.

Dystre utsikter

Av ODDVAR KORME

Idag er det tredje torsdag i november og dermed er det dagen for den internasjonale lansering av årets Beaujolais Nouveau. Meningene er delte om denne meget omtalte vinen, og meldinger både fra utlandet og vårt eget land kan tyde på en viss synkende interesse.

I år er det tiende gang Vinmonopolet importerer varen, men antall flasker er redusert fra 86 000 flasker i 1990 til 55 000 i år. Samtidig er imidlertid også prisen gått ned. Fra 89 kroner per flaske for to år siden og 79 kroner i 1991 til 75 kroner per flaske i år.

Polets smakspanel har allerede vært i aktivitet, og dette er konklusjonen: Blåfiolett farge, middels fylde, og stor fruktighet i duft og smak, samt saftig og bløt. Konsumferdig, og bør ikke oppbevares.

On the fastrack

Agathe Crum

4386

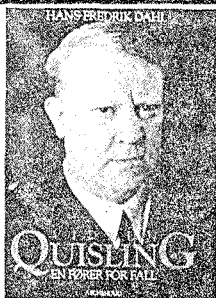
here president Richard Nixon

Kritisk blikk

ANMELDELSER

FAGLITTERATUR

- Jeg er uskyldig!

Hans Fredrik Dahl: Vidkun Quisling - En fører for fall
Aschehoug
Dokumentar

Anmeldt av Hallvard Sandberg

Nok en gang har professor Hans Fredrik Dahl krøpet ut av hulen og levert fra seg en murstein av en bok. Denne gang er det del to av historien om Vidkun Quisling mediamannen og historikeren Dahl har på menyen. Bokens 650 sider fører oss gjennom hele krigen og ender ved avlivningsplassen på Akershus festning.

Boken kan virke avskrekkende i all sin dybde og faktarikdom, den er tung å komme igjennom sett at du vil ha med alt, men de sentrale poengene Dahl ønsker å formidle er drevet igjennom med slik tyngde at selv den mest overfladiske leser får dem med seg. Også er det mange illustrasjoner.

Dahl har fått mye hjelp fra selve temet. Historien er spennende. Fra første side er vi inne i en virvelvind av viktige hendelser som driver oss i et ubarmhjertig tempo gjennom verdenskrigen sett fra Quislings ståsted.

Forfatteren har kommet sitt objekt meget nært innpå livet, for nært kan det virke. Quislings forbrytelser mot den norske suverenitet og det norske folk forklares og forklares inntil selve skylden forsvinner i et hav av forskjellige kilder.

Det er ikke slik at Quisling blir beskrevet som et uskyldsrent lam. Hans tanker om jødene, forakten for det parlamentariske system og fascinasjonen for diktatoriske systemer blir grundig beskrevet. Men Dahl er klar over at grundige forklaringer av avvikende holdninger ofte skaper sympati.

Det virker som forfatteren har ett sentralt mål - leseren skal få svar på det som har blitt kalt "gåten Quisling"; Hvordan kan en belest, intelligent og moralsk mann som Quisling forråde sitt eget land?

Hans Fredrik Dahl fører argumentasjonen om en naiv, godtroende mann som gjennom utførelsen av sin livsgjerning blir lurt i stry og utsatt for fatale tilfeldigheter.

Men Dahl sier ikke at Quisling er uskyldig, det lar han Quisling selv gjøre.